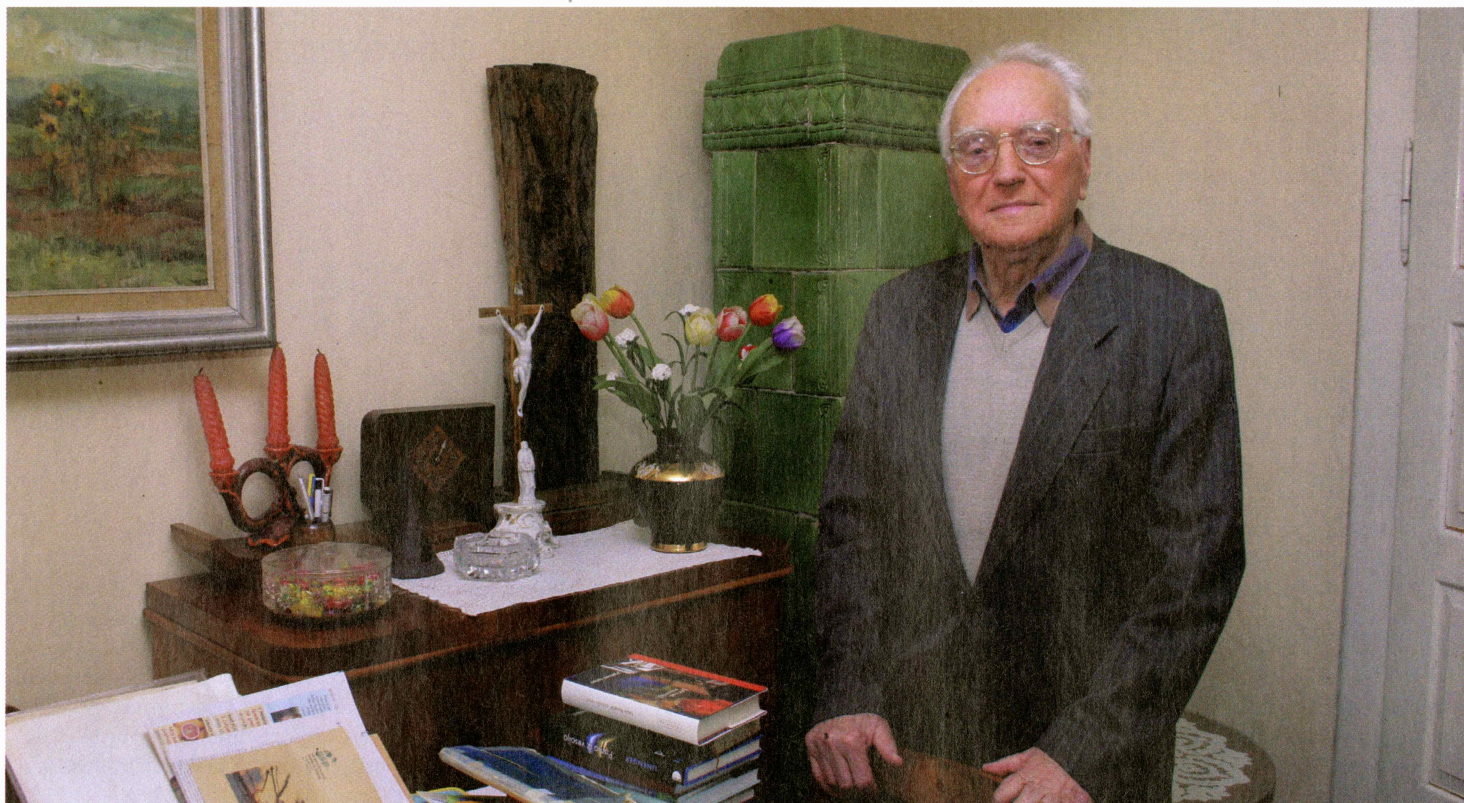

Simpozij o pisatelju Alojzu Rebuli

Lucija Kavčič, foto: arhiv Demokracije

Slavistično društvo Trst-Gorica-Videm, Društvo slovenskih izobražencev in Slovenski klub so na Opčinah priredili simpozij o pisatelju Alojzu Rebuli, s katerim so zaznamovali njegov 90. rojstni dan. Ob koncu so razglasili zmagovalce natečaja.

Slovenski zamejski pisatelj, esejist in prevajalec Alojz Rebula iz Šempolaja pri Nabrežini bo okrogli jubilej praznoval 21. julija. Simpozij je potekal nekaj tednov prej, 6. junija, v prostorih Zadrugne kraške banke, kjer se je dopoldne in popoldne, kot povzemamo iz različnih virov, zvrstilo dvanajst raziskovalcev, ki so s petnajstminutnimi referati v treh sklopih predstavili svoja odkritja o izjemno obsežnem in raznolikem delu Alojza Rebule. Sam slavljeneč se simpozija žal iz zdravstvenih razlogov ni mogel udeležiti, zato pa je navzoče v njegovem imenu pozdravil pesnik Miroslav Košuta. Predsednica Slavističnega društva Marija Pirjevec je nato kot prva razpravljalica predstavila Rebulov jezikovni slog: »Materni jezik, izgnan v ilegalo, ni imel zanj samo

praktičnosporazumevalne vloge, temveč je postal etična in ontološka kategorija, segajoča v najgloblje plasti osebne biti.« Zamisliti se je treba tudi glede jezikovne kultiviranosti Alojza Rebule, saj, kot je dejala Pirjevec, postaja v sedanjem ozračju globalizacije vprašanje zamenjave literarnega jezika vse bolj aktualno. Pri tem je opozorila na uspešen, toda v nemščini napisan roman slovenske koroške pisateljice Maje Haderlap Angel pozabe. Sledil je nagovor Rebulovega pisateljskega kolega, sopotnika, pa vendar v marsičem tudi drugače mislečega Borisa Pahorja, ki je ravno tako moral prestopiti jezikovno travmo in raznarodovalni fašistični pritisk. Pahorjev nagovor je prebrala urednica založbe Mladika Nadia Roncelli. Boris Pahor in Alojz Rebula sta skupaj začela zahtevno in lepo zgodbo

pri reviji Razgledi, kjer sta postavljala temelje za rast osvobodjene slovenske književnosti v Trstu. Njuno prijateljstvo oziroma sodelovanje pa se je nekoliko skalo ob Rebulovi trditvi, da pri nas ni bilo osvobodilnega boja, ampak samo revolucija, s čimer se Pahor ni strinjal. Pisatelja sta se razhajala tudi pri mnenju o Edvardu Kocbeku.

Religiozni avtor Univerzitetni profesor v Ljubljani, sicer pa Tržačan Igor Škamperle je v svojem prispevku opisal Rebulovo pripovedno prozo in religiozno motiviko; Rebula je namreč religiozni avtor tako po motiviki kot po vsebini in sporočilu svojih del. »Krščansko upanje in smisel, ki ga človeku daje vera, preveva tudi Rebulove družbene spise, in to od samih začetkov,« je dejal Škamperle in dodal, da

pisateljeva dela odsevajo eshatološka vprašanja, mesijanizem, gledanje na Kristusa s človeške perspektive, zavestno izgubo raja in Cerkev v širšem družbenem pogledu. V prvi vrsti pa pri Rebuli vedno ostaja čut za družbo. Sledil je prispevek profesorja rusista Aleksandra Skaze (Ljubljana) z naslovom Zgodnji Rebula in njegov pomen za slovensko literaturo, v katerem se je osredotočil na romana Senčni ples in V Sibilinem vetru. Predstavil ju je ne z vidika poznavalca, pač pa z vidika bralca in dejal, kako »Rebulova izjemna erudicija zahteva tudi posebnega bralca. Številne reminiscence iz literarne, religiozne in filozofske klasike lahko dojamemo samo bralec s kvaliteto«. Skaza je slednje poudaril še s citatom Osipa Mandelštama: »Kdor me hoče brati, mora imeti mojo kulturo.«

Rebula in vplivi V drugem delu simpozija o Alojzu Rebuli so nastopili tržaški slovenski strokovnjaki Miroslav Košuta, Miran Košuta, Martina Ožbolt in Lojzka Bratuž. Profesor Miran Košuta je analiziral Rebulov odnos z italijansko književnostjo: »Njegova beseda se ni kresala v dialogu z antično grško in latinsko, poznejšo domačo in evropsko, ampak tudi s klasično in sodobno italijansko ... Vse od Senčnega plesa dalje igra nenadkriljivo prvo violino Dante Alighieri.« Pomembnejše »zvezde severnice« so bile za Rebulo tudi tržaški književniki italijanskega rodu in izraza. Kot je dejal Miran Košuta, pa je Rebulov dialog z italijanskim leposlovjem manj zavezujoč od stičišč z drugimi literaturami, ampak vseeno pomembno zaokroža avtorjev duhovni horizont. Nato je Martina Ožbolt govorila o Rebuli in tržaški književnosti, saj Rebulova besedila nosijo močan jezikovni pečat okolja, iz katerega izvira: »Tovrstni vplivi na književna besedila so nekaj, kar je dragoceno in kar kaže na to, da je standardna oziroma knjižna slovenščina dejansko pluricentrični jezik, ki ima več središč in eno takih je gotovo Trst.« V nadaljevanju je kulturna delavka in profesorica Lojzka Bratuž poročala o literarni upodobitvi protestantskega pridigarja Petra Kupljenika v Rebulovi istoimenski noveli. Predikanta, rojenega na Gorenjskem, so leta 1595 na trgu Campo dei fiori v Rimu sežgali na grmadi. Pet let kasneje je na istem mestu enaka usoda doletela tudi Giordana Bruna. »Kupljenik je edini protestant slovenskega rodu, ki je v večnem mestu doživel to strašno usodo. Tudi njemu bi torej morali postaviti spominsko ploščo,« je dejala Lojzka Bratuž.

Negacija Nietzscheja Popoldanski del simpozija je prinesel ugotovitve novinarja Martina Breclja o Rebulovem odbojnem razmerju z Nietzschejem: »Rebulova duhovna zgodovina je nekakšna na glavo postavljena zgodovina evropskega nihilizma,« je dejal Breclj in povedal, da črtica Vedež ob Jadranu ali novela Utrži, Adam vsebujeta pomenljive

odtenke razmišljanja znanega misleca, vendar je bilo obdobje, v katerem je Rebula »v sebi ubil Boga«, vsekakor kratkotrajno in je najbrž šlo bolj za trenutke, zato je mogoče trditi, da je Rebula na novo odkril krščanstvo tako, da je zanikal Nietzschejevo negacijo krščanstva. Poslušalci simpozija so kasneje lahko prisluhnili še prispevku Zoltana Jana o italijanski objavi Kocbekovega dnevnika Tovarišija, med katere sodelavci je bil tudi Rebula. »Rebula se ni strinjal s samim konceptom posredovanja Kocbekovega lika v italijanski kulturni prostor, saj so bila zanj pri Kocbeku pomembna zlasti duhovna obzorja, ne pa pričevanje o zgodovinskih dogodkih,« je dejal Jan.

Ključne značilnosti Sledil je referat publicista Jožeta Horvata, ki je z Rebulo imel več intervjujev. Horvat je podal pregled idejnih in vrednotnih značilnosti, ki njegovim knjigam dajejo izrazit pečat, to pa so med drugim: razkošje misli in občutij, pretresljiva tragičnost človekove eksistence, nepopustljiva kritika obeh totalitarnih režimov, groza nad nasiljem revolucije, apoteoza vidnega stvarstva, neodjenljivo iskanje božje navzočnosti in vdanost Cerkvi, strastno pritrjevanje resnici, nadvse ljubeča naklonjenost slovenskemu jeziku in slovenstvu. »Pri tem pa njegovi osrednji liki niso iz gipsa, tj. niso krščanski dogmatiki, ampak so odprti življenju, dvomijo, ne najdejo zmerom prave poti, dozorevajo v preizkušnjah in iščejo svoj smisel v eksistencialno negotovem svetu, ki jih ogroža,« je o literarnih likih Alojza Rebule sklenil Horvat. Jadranka Cergol, klasična filologinja, je v zadnjem prispevku simpozija predstavila Rebulov vrednotni sistem iz antike, saj je le-ta pisatelju pomenila najvišji vrh, na katerega se je povzpel človeški duh.

Literarni natečaj Ob koncu simpozija so slovesno razglasili zmagovalce literarnega natečaja, ki so ga organizatorji prav tako posvetili Alojzu Rebuli. Kot poroča Slomedia, sta slovenski mladinski organizaciji iz Zamejstva Slovenski kulturni klub

(Skk) in Mladi v odkrivanju skupnih poti (Mosp), ki že od začetka svojega obstoja skrbita za literarno in likovno ustvarjalnost in jo s pomočjo vsakoletnega natečaja spodbujata že vrsto let, na dan simpozija o Rebuli priredili mladinsko delavnico spoznavanja njegovega lika in opusa, ki jo je vodila Jadranka Cergol. Letošnji literarni natečaj so posvetili Alojzu Rebuli ob njegovi

90-letnici. Zmagovalke letošnjega literarnega natečaja so Belinda Trobec s kratko novelo brez naslova, Ester Gomisel s pripovedjo z naslovom Dvojina je čudovita (naslov je citat Rebule) in Vida Skerk s prispevkom z naslovom 1914. Izrekli so še posebno pohvalo osim prispevkom s priporočilom za objavo v reviji Rast, mladinski prilogi revije Mladika. ■